

Το διδακτικά άρρυθμο μάθημα

Μια μορφή διδακτικής ασθένειας

Νοέμβριος 2011

Νικήτας Παρίσης

Προλογικό σημείωμα

Δεν είναι σπάνιο ένα μάθημα, για ποικίλους λόγους, να καταστεί άρρυθμο και να παρουσιάσει συμπτώματα διδακτικής αστάθειας και ακαταστασίας.

Αν όλα αυτά οφείλονται στο διδάσκοντα, θα πρέπει να τα καταπολεμήσει· να αναζητήσει δηλαδή τρόπους για να περάσει από τη διδακτική αρρυθμία στη διδακτική οργανοτικότητα. Αυτό, κυρίως, προσπαθεί να δείξει η παρουσίαση (ppt) που ακολουθεί.

Εξάλλου, σήμερα, η σύγχρονη τεχνολογία και, ειδικά, η αξιοποίηση του υπολογιστή στη διδακτική πράξη, μεταξύ των άλλων πολλών που προσφέρουν, είναι και η δυνατότητα να οργανώνει κανείς το μάθημά του με ιδανικό τρόπο.

Πότε ένα μάθημα είναι άρρυθμο

- α) Όταν δεν υπάρχει οργανωτικός προσχεδιασμός
(δηλαδή σχέδιο και οργανωμένο πλάνο διδασκαλίας)
- β) Όταν το μάθημα δεν έχει έναν κεντρικό εξελισσόμενο άξονα
- γ) Όταν κυριαρχεί ένας ανοργάνωτος διδακτικός αυτοσχεδιασμός
- δ) Όταν αναπτύσσονται έντονες φυγόκεντρες τάσεις
(χάνεται δηλαδή το κέντρο του μαθήματος και προβάλλονται
τα επουσιώδη)

Τότε:

Μάθημα = διδασκαλία
 άρρυθμη
 ακατάστατη
 χωλαίνουσα
 αναποτελεσματική

Τι προκαλεί στο μαθητή το άρρυθμο μάθημα

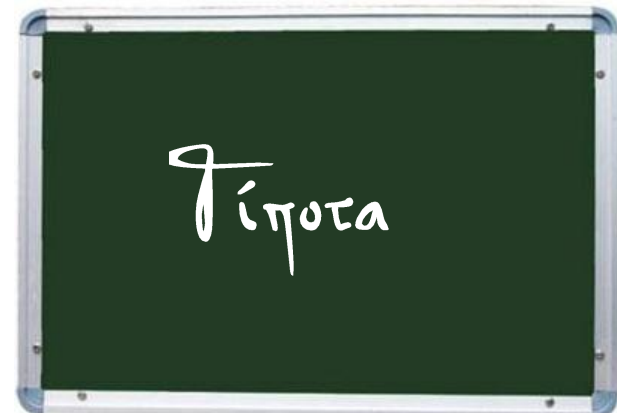
α) γνωσιακή σύγχυση

β) δυσκολία στην πρόσληψη – αφομοίωση

γ) αποστροφή των μαθητών στο μάθημα

δ) Τελικά, το μάθημα παραμένει
«κούφιο», άδειο, κενό

Με τι παρομοιάζεται ένα άρρυθμο μάθημα

- α) με οδοιπόρο που δεν ξέρει ποιον δρόμο να ακολουθήσει

- β) με ταξίδι χωρίς προορισμό

- γ) με πόλη που στο κέντρο επικρατεί κυκλοφοριακό χάος

- δ) με περιπλάνηση σε λαβύρινθο, χωρίς τον μίτο της Αριάδνης

Δύο ενδεικτικά παραδείγματα

για το ασαφές, το άρρυθμο και το κακοοργανωμένο μάθημα

Παράδειγμα 1^ο

Θέμα: Τι είναι ο υπερρεαλισμός

Τελικά, ο υπερρεαλισμός θα καταφύγει σε δύο βασικούς παράγοντες, την τέχνη και το υποσυνείδητο· όταν δηλαδή ο υπερρεαλιστής ποιητής γράφει, αφήνει το μηχανισμό της τύχης να προσδιορίσει τη μορφή του έργου του. Το ποίημα δηλαδή γράφεται χωρίς προκαθορισμένο στόχο, κάτω από την επίδραση του υποσυνειδήτου, που είναι από τη φύση του φευγαλέο και δημιουργεί ζωντανές λεκτικές εντυπώσεις. Για τον υπερρεαλιστή ποιητή οι λέξεις είναι αυτόνομες και ελεύθερες. Η δύναμη και η ορμή τους βρίσκονται κυρίως στην έκταση, κατά την οποία ξεφεύγουν από το επιβεβλημένο νόημά τους, συνδυαζόμενες μεταξύ τους χωρίς να υπακούουν σε ορθολογικούς νόμους.

(από σχολικό βιβλίο)

Σύντομο σχόλιο:

- ✓ Το κείμενο είναι:
ρευστό, ασαφές, δύσληπτο

Τελικά, τα ερωτήματα παραμένουν:

- α) πώς γράφεται η υπερρεαλιστική ποίηση;
- β) ο ποιητής γράφει ότι του κατέβει
- γ) για τον μη υπερρεαλιστή ποιητή, οι λέξεις δεν είναι αυτόνομες και ελεύθερες; κλπ.

Παράδειγμα 2^ο

Θέμα: Η γλώσσα και το ύφος του Αισχύλου

Η γλώσσα του είναι μεγαλόπρεπη, επίσημη και σεμνή, ανάλογη με τις σοβαρές ιδέες που εκφράζει. Με τη λέξη και τον ήχο βοηθά τον ακροατή να φτάσει στην ουσία των πραγμάτων και των ιδεών. Στα διαλογικά μέρη είναι πολύ απλή και απέριττη, ενώ στα λυρικά με τον πλούτο των επιθέτων και των σχημάτων γίνεται πυκνή και πολλές φορές δυσνόητη. Το ύφος του στα διαλογικά μέρη διακρίνεται για την αγάπη στις αντιθέσεις και τη λιτότητα στη χρήση επιθέτων, ενώ στα λυρικά αποκτά μεγαλοπρέπεια ανάλογη με τους χαρακτήρες του. Τα έργα του γενικά διακρίνονται για την ποιητική φαντασία, την τόλμη των εικόνων και τη μεγαλοπρέπεια των συλλήψεων.

(από παλαιότερο σχολικό βιβλίο)

Συνοπτικό σχόλιο:

- ✓ Ένα κείμενο, καλογραμμένο βέβαια, που προσπαθεί, με περιγραφικό τρόπο, να καθορίσει τη γλωσσική ιδιαιτερότητα του Αισχύλου.
- ✓ Η γλώσσα, όμως, και το ύφος παρουσιάζονται μόνο με παραδείγματα που σχολιάζονται και οδηγούν σε συμπεράσματα.
- ✓ Χρησιμοποιούνται περίπου 15 επίθετα, στοιχείο που κάνει το λόγο ρευστό και αφηρημένο.

**Πότε ένα μάθημα δεν είναι άρρυθμο
και ακατάστατο;**

Οι 10 βασικές προϋποθέσεις

Όταν συγκεντρώνει τα παρακάτω βασικά στοιχεία:

- α) προοργανωμένο – αναλυτικό σχέδιο διδασκαλίας
- β) προκαθορισμό διδακτικών στόχων
- γ) επιλογή ενδεδειγμένης μεθόδου και μορφής διδασκαλίας
- δ) ένταξη της συνολικής πορείας και τροχιάς του μαθήματος στην οικονομία του διδακτικού χρόνου

ε) ζωντάνια – παραστατικότητα

στ) τα απαραίτητα μέσα διδασκαλίας

ζ) τα αναγκαία φύλλα εργασίας για τους μαθητές

η) εμπεδωτική ανακεφαλαίωση

θ) προφορική ή γραπτή αξιολόγηση

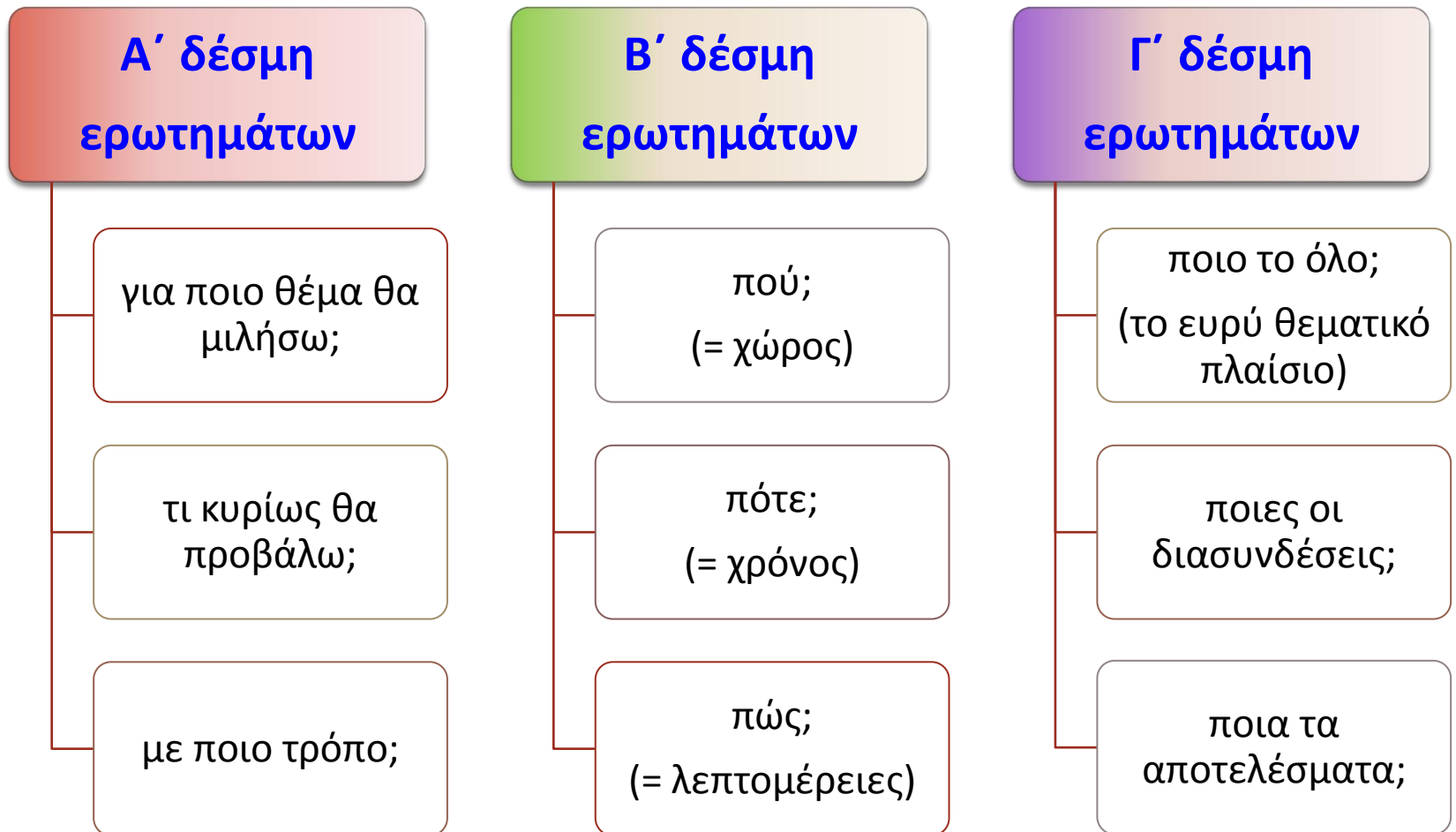
ι) προδιαμορφωμένες ασκήσεις και εργασίες για το σπίτι.

Παραδείγματα οπτικού σχεδιασμού της μαθησιακής διαδικασίας

Η έννοια της διδακτικής παραστατικότητας

Παράδειγμα 1^ο: παραστατική ανακεφαλαίωση

Παραστατική απεικόνιση της μεθόδου των αυτο-ερωτημάτων:

Παράδειγμα 2^ο: παραστατική διδασκαλία

Τα μέρη του λόγου: πόσα και ποια είναι

Η διδασκαλία με στόχους

Όταν το μάθημα ξέρει πού στοχεύει

Το μη άρρυθμο μάθημα έχει πάντα στόχους. Οι στόχοι είναι απαραίτητοι, διότι:

- α) Ο διδάσκων γνωρίζει από τα πριν τι πρέπει να μάθουν οι μαθητές του.
- β) Το μάθημα αποκτά άξονα και ραχοκοκαλιά.
- γ) Αποτρέπονται οι φυγόκεντρες τάσεις και η κατατριβή με ανούσιες παρεμβάσεις.
- δ) Είναι εύκολη για τον διδάσκοντα η αυτοαξιολόγηση.
- ε) Προσμετράται με αξιοπιστία η αποτελεσματικότητα του μαθήματος.

Παράδειγμα διδασκαλίας με στόχους

Διδακτική ενότητα: Τα ουσιαστικά (Β' Δημοτικού)

Στοχοθεσία

- α) Να κατανοήσουν οι μαθητές (εμπειρικά) την έννοια των ουσιαστικών.
- β) Να καταλάβουν τη διαφορά ανάμεσα στα συγκεκριμένα και τα αφηρημένα ουσιαστικά.
- γ) Να αντιληφθούν την έννοια των τριών γενών.
- δ) Να συνειδητοποιήσουν την έννοια του ενός (ενικός) και των πολλών (πληθυντικός).

Και οι 4 στόχοι θα υπηρετηθούν μόνο και μέσα από σειρά παραδειγμάτων.